

Förvaltningsutskottet

Statsrådets redogörelse om genomförande av Agenda 2030 Mot ett klimatneutralt välfärds-samhälle

Till framtidsutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om genomförande av Agenda 2030 Mot ett klimatneutralt välfärdssamhälle (SRR 3/2020 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till framtidsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande expert Sami Pirkkala, statsrådets kansli
- utvecklingsdirektör Harri Martikainen, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Päivi Kantanen, arbets- och näringsministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Polisstyrelsen
- Migrationsverket
- Diskrimineringsombudsmannens byrå
- Krishanteringscentret
- Finlands Kommunförbund
- Fackförbundet Pro rf.

Inget yttrande av

- Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf
- Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf.

Utlåtande FvUU 2/2021 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I september 2015 antog ett FN-toppmöte handlingsprogrammet Agenda 2030 för global hållbar utveckling och genomförandet startade 2016. Målet med handlingsprogrammet är att vända den globala utvecklingen i en riktning som tryggar välfärd och mänskliga rättigheter, ekonomiskt välstånd och stabila samhällen på ett miljömässigt hållbart sätt. Ett mål är också att utrota den extrema fattigdomen i världen.

Enligt erhållen utredning ligger Finland i toppen av Europa i den färskaste jämförelsen av länder år 2020 när det gäller genomförandet av Agenda 2030. Finland har uppnått eller håller på att uppnå de mål som anknyter till minskad fattigdom samt till hälsa, utbildning, vatten och energi, minskad ojämlikhet samt till freden och rättsstaten. De största utmaningarna har att göra med klimatförändringen, konsumtions- och produktionssätten, naturens mångfald och utvecklingsfinansieringens nivå. I en nordisk jämförelse ligger Finland efter Sverige och Danmark i synnerhet gällande lönejämställdhet, koldioxidutsläpp i förhållande till invånarantal, antalet ungdomar som varken studerar eller har arbete samt mängden u-hjälpsfinansiering. Genomförandet av det globala ansvaret och behoven att ändra konsumtions- och produktionssätten är gemensamma utvecklingsobjekt för alla nordiska länder. Utskottet anser det vara viktigt att uppnåendet av målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 och effekterna av dem följs upp och utvärderas på ett övergripande sätt.

Den redogörelse som är under behandling är Finlands nationella genomförandeplan. Där beskrivs läget i fråga om uppnåendet av de 17 målen för hållbar utveckling och regeringens åtgärder för att främja målen. Likaså beskrivs de politikprinciper som styr det nationella genomförandet samt organiseringen, uppföljningen och utvärderingen av genomförandet. Utskottet konstaterar att förvaltningen fortlöpande vidtar även andra åtgärder för att främja hållbar utveckling som inte ingår i redogörelsen. Också för den nya strategin för den offentliga förvaltningen, som publicerades den 1 december 2020, har ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet varit utgångspunkten. Strategin styr och stärker reformen av hela den offentliga förvaltningen.

Förvaltningsutskottet har gett ett utlåtande om den första Agenda 2030-redogörelsen som utarbetades under valperioden 2015—2019 (FvUU 10/2017 rd). Där granskade utskottet inom sitt ansvarsområde redogörelsen närmast med tanke på den inre säkerheten och integrationen av invandrare. Utöver dessa områden betonar förvaltningsutskottet kommunernas centrala roll i genomförandet av handlingsprogrammets mål.

Inre säkerhet

När omvärlden förändras kräver en hållbar utveckling att samhället är tryggt. Å andra sidan är den övergripande säkerheten och de vitala funktionerna i samhället beroende av en hållbar utveckling. På så sätt är utmaningarna i fråga om inre säkerhet sammankopplade med målen och principerna för hållbar utveckling.

Utlåtande FvUU 2/2021 rd

I sitt betänkande om den föregående redogörelsen för den inre säkerheten (FvUB 5/2017 rd) beskriver förvaltningsutskottet heltäckande läget och utmaningarna i fråga om inre säkerhet i Finland. Utskottet konstaterar att avsikten är att en ny redogörelse för den inre säkerheten ska lämnas till riksdagen under vårsessionen 2021. Vid behandlingen kommer förvaltningsutskottet att noggrant sätta sig in i bland annat lägesbilden av den inre säkerheten och förändringarna i omvärlden. I utskottet behandlas som bäst också den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen (SRR 4/2020 rd), som förvaltningsutskottet ger ett utlåtande om till utrikesutskottet. De utrikes- och säkerhetspolitiska åtgärder som vidtas påverkar också den inre säkerheten. De åtgärder som faller inom den inre säkerhetens ram påverkar i samma utsträckning den yttre säkerheten.

Vid sakkunnighörandet har utskottet fått en lägesrapport särskilt om hur målen 5, 10 och 16 i Agenda 2030 har uppnåtts med tanke på den inre säkerheten. Finland placerar sig utmärkt i internationella jämförelser när man mäter säkerheten i vardagen och samhällsfreden samt demokratin och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. I Finland litar man också på myndigheterna och rättssystemet. Exempelvis enligt polisbarometern litar 86 procent av respondenterna mycket eller väldigt mycket på säkerhetsmyndigheterna. När man mäter trygghetskänslan anser 87 procent av respondenterna att Finland är ett tryggt land.

De viktigaste ojämlikhetsfaktorerna i säkerheten hänför sig i Finland till hotet om våld, olyckor, diskriminering och hatbrott samt till misshandel i olika former. Till exempel diskriminering och hatbrott riktar sig framför allt till olika minoriteter. Största delen av de misstänkta hatbrott som anmäls till polisen (ca 70 procent) har samband med offrets etniska eller nationella bakgrund. Att begå brott, bli offer för brott samt olycksfall och olyckor har ofta samband med missförhållanden som drabbar samma personer och som kan fortgå i flera generationer. Under och efter covid-19-epidemin har det upptäckts att det finns en risk för ökat illabefinnande hos riskgrupper, vilket kan påverka också den inre säkerheten.

Utskottet anser det vara oroväckande att den långvariga årliga minskningen av antalet brott mot liv åtminstone tillfälligt har avbrutits åren 2018 och 2020. Enligt erhållen utredning kan man ännu inte bedöma om det är fråga om en kortvarig eller mer bestående trendförändring. Dessutom är det oroväckande att barns och ungas illabefinnande har ökat under covid-19-epidemin. Polisen strävar efter att ingripa i att unga råkar in i en brotts spiral till exempel genom att utvidga verksamhetsmodellen Ankkuri till alla polisinsättningar.

Utskottet fäster också särskild uppmärksamhet vid bekämpningen av människohandel och brottslighet i anslutning till den som blivit vanligare i och med den ökade invandringen. Människohandel sker allt oftare i Finland, men den identifieras också bättre än tidigare. Antalet offer som hänvisats till systemet för hjälp till offer för människohandel har faktiskt mångdubblats under de senaste åren. En betydande del av människohandeln bedöms dock fortfarande förbli dold. För närvarande har offren i cirka en tredjedel av fallen blivit utsatta för utnyttjande i Finland, medan en större del av offren tidigare hade blivit offer för människohandel utomlands. Utskottet välkomnar att polisen har fått extra resurser för att inrätta en grupp för att upptäcka och utreda människohandelsbrott. Arbetet mot människohandel kräver bland annat effektiv förebyggande verksamhet, högkvalitativ utredning av människohandelsbrott, fungerande hjälpsystem och omsorg om offren.

Utlåtande FvUU 2/2021 rd

För att komma åt de grundläggande orsakerna till illegal invandring, människosmuggling, gränsöverskridande narkotika- och vapenhandel, terrorism och våldsbejakande extremism inriktar sig de civila krishanteringsoperationerna på åtgärder i utgångs- eller transitländerna. Genom att utveckla förvaltningen och samhället i målländerna i fråga om säkerhetssektorn, laglighetsövervakningen, gränssäkerheten och rättsförvaltningen stöder krishanteringen samtidigt villkoren för all annan utveckling, inklusive en hållbar fred och en hållbar utveckling. En stor del av den krishanteringspersonal som Finland sänder ut är personal inom området för rättsliga och inrikes frågor. Cirka 40 procent av experterna är kvinnor.

Utskottet konstaterar att man vid genomförandet av åtgärder som hänför sig till målen för hållbar utveckling måste beakta myndigheternas särdrag och finna metoder för att uppnå målen utan att äventyra myndigheternas prestationsförmåga och skötseln av uppgifterna. Utskottet betonar också i detta sammanhang nödvändigheten av tillräckliga resurser för myndigheterna för den inre säkerheten.

Kommunernas roll i att genomföra rekommendationerna

Utskottet konstaterar att kommunerna har en central roll i det praktiska genomförandet av målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 och att målen inte kan nås utan kommunernas insatser. Enligt utskottet har kommunernas roll inte beaktats tillräckligt i redogörelsen. Utskottet anser det vara viktigt att man i högre grad än för närvarande fäster uppmärksamhet vid kommunernas verksamhetsförutsättningar också vid genomförandet av målen för hållbar utveckling.

Kommunernas verksamhet anknyter till nästan alla mål i genomförandeplanen. Kommunernas åtgärder hänför sig till exempel till att ordna utbildning, omsorg, hållbar områdesanvändning och rörlighet samt att bygga samhällen och tillhandahålla service, såsom vatten- och avfallshantering. Kommunernas verksamhet har samband med mat och näring, energi, natursystem, städer och urbanisering samt välfärd och delaktighet. Kommunerna har en central roll när det gäller att minska ojämlikheten.

Över hälften av finländarna bor i en kommun som har satt upp klimatmål som är ännu ambitiösare än statens och som framskrider planmässigt mot dessa mål. Kommunerna har dock sinsemellan olika behov och möjligheter att uppnå målen. Utskottet fäster också i detta sammanhang uppmärksamhet vid tryggandet av kommunernas verksamhetsförutsättningar och resurser. Utskottet betonar också vikten av social, ekologisk och regional rättvisa.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att framtidsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FvUU 2/2021 rd

Helsingfors 17.2.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
vice ordförande Mari-Leena Talvitie saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Jussi Halla-aho saf
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Aki Lindén sd
medlem Mats Löfström sv
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Juha Pylväs cent
medlem Matti Semi vänst
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

plenarråd Henri Helo.